4. Bölüm
Masonluktaki Örgütlenme Nasıldır?

Mason örgütleri nasıl çalışır?

Masonluktaki çalışmalar, birbirlerine doğrudan bağlı olmayan birimler kapsamında yürütülür. Bu birimlerden her biri **"loca"** olarak anılır.

Localar kendi aralarında birleşerek federatif nitelikli bir örgütlenme oluşturur. Böyle bir örgüte de **"büyük loca"** denir.

Ancak Masonlukta farklı biçimlerde federatif örgütlenmeler de vardır. Bazıları **"büyük doğu"**, bazıları **"federasyon"** olarak anılır. (Bunlardan "federasyon", pek ender ve özel bir örgütlenme tarzıdır.)

Genel olarak hepsi için geçerli olmak üzere **"obediyans"** terimi de kullanılır. Bu ise, ilgili locaların, bir araya gelerek oluşturdukları daha geniş örgüte bağlandıklarını, bu ortak örgütün kurallarını benimsediklerini yansıtır.

"Loca" sözcüğünün anlamı nedir?

Kökeni ve sözlük anlamı bakımından loca sözcüğü, "dünya" ya da "evren" demektir. Masonlukta, "en küçük mason birimi ve topluluğu" anlamına gelmek üzere kullanılır. Ancak bir locanın toplantısını yaptığı yere de loca denildiği olur.

Loca sözcüğünün Türkçesi Lonca değil midir?

Hayır!... Lonca, 15. yüzyıl ve sonrasında Osmanlı Devleti'nde kurulmuş meslek ve zanaat birliklerinin genel adıdır. Loca ise Batı dillerindeki "lodge", "loge" ya da "logia" gibi sözcüklerin dilimize dönüştürülmüşüdür. Burada sadece bir sözcük benzerliği vardır; bağlantı yoktur. Dilimizde eskiden Masonlukta loca sözcüğü değil, "mahfil" kullanılırdı.

Localar bir araya gelince ona niçin "Büyük Loca" deniyor?

Tarihte dört bağımsız locanın bir araya gelerek kurduğu ilk mason örgütüne "büyük loca" denmiş. Aslında o tarihte bunun BÜYÜK bir loca olduğunun vurgulanmasına çalışılıyormuş. Sonraları bu terimin çok sayıda locadan oluşan bir mason örgütünü nitelemek üzere kullanımı benimsenmiş.

Bir loca nasıl kurulur?

Herhangi bir locayı yönetebilecek nitelikte ve yeterli sayıda mason bir araya gelirse, yeni bir loca kurabilirler.

Bunun için bir obediyanstan izin alınması gerekir mi?

Yeni bir loca kendi başına yani bağımsız olarak çalışacaksa, herhangi bir obediyanstan izin alınması gerekmez. Ancak bir obediyansa bağlanarak çalışacaksa, ilgili obediyansın bununla bağlantılı kurallarına uygun olan yöntemlere ve yetkili organlarının kararlarına uyulması gerekir.

Yeni bir locanın kuruluşu uluslararası onay gerektirir mi?

Hayır!… Her mason örgütü, her obediyans, çalıştığı ülkede bağımsız ve kendi öz yönetimine sahip bir kuruluştur. Masonlukta bir ulusal obediyansın üzerinde uluslararası düzeyde ya da nitelikte, merkezî herhangi üstün bir otorite yoktur. (Sadece "İngiltere Birleşik Büyük Locası" adlı obediyans böyle bir nitelik taşıdığını ileri sürer.)

Loca nasıl yönetilir?

Her locanın en az 7 görevlisi vardır. (Bu sayı genellikle 10 dolayındadır.) Loca üyeleri, bu görevlileri kendi aralarından seçer.

Bu görevlilerden her birinin görevine özgü bir unvanı vardır. Başkana **"Saygıdeğer Üstat"** ya da **"Üstad-ı Muhterem"** denir; iki yardımcısı vardır: **"Birinci Nazır"** ve **"İkinci Nazır"** olarak anılırlar. Locayı bu üç görevli yönetir ama bu arada diğer görevlilerden her birinin de belli birtakım işleri (görevleri) vardır.

Locanın başkanı, yardımcılarıyla birlikte öncelikle locanın toplantılarını yönetir ama kimi zaman diğer görevlilerden bir bölümü ya da tümü ile bir araya gelerek, locanın yönetimsel konularında gerekli olan kararların alınmasını sağlar. Ancak locanın önemli kararlarının mutlaka üyelerinin çoğunluğunca onaylanması da gerekir.

Bir obediyans nasıl kurulur?

En az üç bağımsız loca bir araya gelip, kendi aralarında federatif bir şekilde birleşme kararı alacak olurlarsa, bir obediyans kurabilirler. Bu kuruluşta, obediyansın niteliği de yani bir "büyük loca" mı, "büyük doğu" mu olacağı belirlenir.

Bunun için bir yetkili üst organın onayı gerekir mi?

Bu bağlamda dünyadaki mason örgütleri arasında görüş ayrılıkları vardır.

Kimine göre, yeni bir obediyans kurmak için, bir diğer organın onayının alınması gerekmez.

Kimine göre ise böyle bir onay (tanıma) zorunludur; yoksa o kuruluş bir "mason örgütü" sayılmaz. Ancak bunu bir uluslararası otorite değil, daha önce kurulmuş ve çalışmakta olan bir başka obediyans verir.

Bir loca bir diğerinden nasıl ayırt edilir?

Her locanın, kuruluşu sırasında kurucu üyeler tarafından konulmuş bir adı vardır. Loca bir obediyansa bağlanınca, ona kuruluş sırasına uyularak bir "numara" verir. Bir obediyansın çatısı altında genellikle aynı adı taşıyan iki loca bulunmaz. Ancak pek çok sayıda locası bulunan bir obediyansta böyle bir durum doğarsa, localar numaralarıyla anılır. Bunun dışında bir locayı diğerinden ayırt eden etken, üyelerinin ayrı ayrı masonlar oluşudur.

Bir mason tek bir locanın mı üyesidir?

Genellikle öyledir. Ancak bazı obediyanslarda, bir masonun, isterse bir başka locaya da üye olabilmesine olanak tanınır.

Obediyans nasıl yönetilir?

Her loca, bağlı olarak çalıştığı obediyansta temsil edilmek üzere belli sayıda delege seçer. Bazılarında her locayı loca başkanı, bazılarında loca başkanıyla birlikte belirli sayıda delege temsil eder. Delegeler bir araya gelir, obediyansın "genel kurul" ya da "büyük kurul", bazılarınca "konvan" olarak anılan en yetkili organını oluştururlar. Obediyansın yöneticileri bu kurulda seçilir. En yetkili yöneticiye **"Büyük Üstat"** denir.

Obediyansın büyük üstadın yönetimindeki diğer seçilmiş yöneticilerine genel olarak **"Büyük Görevliler"** denir. Her birinin ayrı bir görev unvanı vardır. Örneğin yazı işlerini yürüten büyük görevli "Büyük Sekreter" olarak anılır. Bu görevliler de tıpkı bir locada olduğu gibi zaman zaman bir araya gelir, yönetimsel nitelikli kararları alır ve uygulanmasını sağlarlar.

Bazı uygulamalarda, obediyansın merkezinin bulunduğu kent dışında pek çok yerleşim biriminde çalışmalarını sürdüren localar, yönetsel kolaylık amacıyla **"vadi"** adı verilen coğrafi bölgelere ayrılmıştır. Her vadi, kendi içinde yarı bağımsız bir bölge olarak nitelendirilebilir.

Vadilerdeki bölge yöneticileri, o vadide çalışan locaların temsilcileri tarafından seçilir. Vadinin büyüklüğüne ve loca sayısına bağlı olarak bu tür bölgesel yönetimlere **"bölge locası"**, **"bölge büyük locası"**, **"il büyük locası"** gibi adlar verilebilir. Bu gibi ikincil yönetimler, obediyansın organlarıdır ve kendilerine bağlı olan locaları obediyansın kuralları uyarınca belirlenmiş yarı bağımsız ya da özerk denilebilecek bir federatif anlayış içinde yönetirler.

Obediyanslar arasındaki ilişkiler nasıl kurulur?

İki obediyans, karşılıklı olarak birbirlerini birer "düzenli bir mason örgütü" olarak tanırlarsa, aralarında masonca dostluk ilişkileri kurulabilir. Ancak, Masonluktaki "örgütsel düzen" kavramı üzerinde uyuşamıyorlarsa, böyle bir ilişki kurulamaz.

Masonlukta "düzen" hangi anlamda kullanılmaktadır?

Masonlukta düzen (intizam), "Masonluğun amaç ve ilkelerine, yasalarına, tüzük ya da yönetmeliklere, benimsenmiş diğer kural ve yöntemler ile geleneklere uygun bir tutum benimsemek ve buna göre örgütlenerek çalışmak" demektir.

Yeryüzündeki çeşitli mason örgütlerinin benimsemekte olduğu yasalar, ilkeler, tüzükler, uygulanan yöntem ve gelenekler tıpatıp aynı olmadığı için, düzen kavramı üzerinde de aralarında uyuşmazlık görülmektedir. Kuşkusuz bu öğeler bir mason örgütünden diğerine farklıdır çünkü her mason örgütü kendi çalıştığı ülkenin yasalarına, kültür değerlerine ve töresine uyar. Ancak aynı ülkede olmakla birlikte kuralları ve yöntemleri birbirinden farklı olan obediyanslar da vardır.

Bu konuda "tolerans" önemli bir etken olur. Eğer bir obediyans bir diğer obediyansın kendi benimsediklerinden farklı ilke, yöntem ve geleneklerini toleransla karşılayacak olursa, uyuşma söz konusu olmasa da aralarında herhangi bir çekişme ya da karşıtlık çıkmaz.

Böyle olmazsa, ilkeleri kuralları ve yöntemleri birbirinden farklı olan obediyanslar, tek taraflı ya da karşılıklı olarak birbirlerini "düzen dışı" ya da "düzensiz" görebilir hatta bunu bir suçlama olanak bile ileri sürebilir.

"Düzen" salt örgütsel bir kavram mıdır?

Hayır!... Masonlukta düzen, hem obediyans, hem loca hem de bireysel boyutta söz konusudur. Bir diğer deyişle, **"masonun düzeni"**, **"locanın düzeni"** ve **"obediyansın düzeni"** diye üç kavram vardır. (Eğer arada ikincil nitelikli mason örgütleri varsa, bu konu onların düzeninden de söz edilebilir.) Bu kavramların her biri bağımsız olarak geçerlidir ama hepsi bir bütün olarak birbirine bağlıdır. Şöyle:

Düzenli bir obediyans her biri düzenli olan localardan, düzenli bir loca da her biri düzenli olan masonlardan oluşur. Düzensiz (gayri muntazam) bir obediyansa bağlı locaların hepsi düzensiz sayılır. Dolayısıyla düzensiz bir locanın üyesi olan masonlar da düzensizdir.

Türkiye'deki mason örgütleri düzenli midir?

Bu sorunun yeri doğru; sıra ona gelmişti.

Ancak bu soruyu yanıtlayabilmek ya da verilecek yanıtın anlaşılır olması için, önce **"Masonluk Türkiye'de Nasıldır?"** başlığı altındaki 7. bölümü incelemek gerekir. O nedenle bu sorunun yanıtını şimdilik erteleyelim.

Bir mason nasıl "düzenli" olur?

Düzenli bir locada, masonik (Masonluğa özgü) yöntem ve geleneklere uyularak Masonluğa alınmış olan bir kişi "düzenli bir mason"dur.

Ancak bu düzenin korunması, "masonik yükümlülükler"in aksatılmadan yerine getirilmesine bağlıdır.

Bir masonun yükümlülükleri nelerdir?

Bir masonun yükümlülükleri, öncelikle Masonluğun amaç ve ilkelerini benimsemek ve bunlara uyum göstermekle başlar. Masonluğun yasalarına ve üyesi olduğu mason örgütünün tüzük, yönetmelik ve diğer kurallarına uymak, ülkenin yasalarına, toplumun töresine ve söz verişlerine (antya da yeminlerine) bağlı olmakla sürer. Üyesi olduğu locanın toplantılarına düzenli bir biçimde katılmak ve ödentilerini aksatmadan yerine getirmekle sona erer.

Bunlardan başka elbette bir masonun, "mason" niteliğini taşımakta oluşu nedeniyle yerine getirmesi gereken görevleri vardır. Fakat görevler ve diğer üstlenimler yükümlülük sayılmaz.

Bir mason yükümlülüklerini yerine getirmezse ne olur?

Masonluğun amaçlarını ve ilkelerini benimsemeyen bir kişinin zaten "mason" olmaması gerekir. Masonluğa girmesinden önce buna dikkat edilir ama sızmalar olabilir. Yanlışlıkla mason olmuş biri Masonluğun amaçlarına ve ilkelerine aykırı tutum ve davranışlarda bulunacak olursa, yetkili kurulların kararıyla, üyesi olduğu mason örgütünden çıkarılır.

Masonluğun yasalarına, tüzük ya da yönetmeliklere ve obediyansın her mason için geçerli kurallarına uymayan bir mason hakkında disiplin soruşturması açılır; durumuna göre cezalandırılabilir. Bir mason, ülkenin yasalarına ve toplumun töresine aykırı tutum ve davranışlarda bulunursa da aynı işlem yapılır.

Locasının toplantılarına katılmayan ya da ödenti yükümlülüklerini yerine getirmeyen bir masonun durumu ise, ilgili obediyansın tüzük, yönetmelik ya da kurallarına uygun bir şekilde değerlendirilir ve bu değerlendirmenin sonucunda "kısıtlı" ya da "düzensiz" (gayri muntazam) sayılmasına karar verilebilir.

Bu konuda obediyanslar arasında fark vardır: Bazıları loca toplantılarına devam etmemeyi bir düzensizlik gerekçesi sayarken, bazıları da bundan ötürü herhangi bir işlem yapmaz.

Bir mason için düzen konusunda hoşgörü yok mudur?

Hiç olmaz mı!...

Bir masonun "düzensiz" sayılması, yükümlülüklerini aksatmaya başlar başlamaz değil, ancak bu tutumunu aşırılığa vardığında yani locasına ilgisi zayıflamaya yüz tuttuğu zaman söz konusu olur. Düzensiz sayılması kararlaştırılmadan önce, sağlığı ve ekonomik durumu göz önünde tutulur. Bu kadarla da kalınmaz; aranarak, usulca uyarılarak, kendisiyle görüşmede bulunularak bu durumun giderilmesine çalışılır, çözüm için çare araştırılır. Sürekli bir engel (mazeret) nedeniyle üyesi olduğu locanın toplantılarına katılamayacak olan bir masonun izin alabilme olanağı da vardır.

Düzensiz sayılmak "Masonluktan çıkarılmak" mıdır?

Masonlukta düzensiz sayılmak ya da kendi isteğiyle ayrılma (istifa) durumu simgesel bir terimle **"uyku"** olarak anılır. Bu terimin kullanımıyla, o masonun, bir gün uyanabileceği belirtilmiş olur.

Kendi dileğiyle ayrılmış (istifa etmiş) ya da düzensiz duruma düşmüş olan bir mason, isterse sonradan yine masonik etkinliklerine başlayabilir. Buna "düzene dönüş" (intizama avdet) denir.

Demek oluyor ki Masonlukta düzensizlik sadece düzenin yitirilmesidir; Masonluktan çıkarılmış olmak gibi bir anlama gelmez.

Bir mason Masonluktan neden ve nasıl çıkarılır?

Masonluğun amaçlarına, yasalarına ve ilkelerine aykırı birtakım tutum ve davranışlarda bulunan ya da bir "yüz kızartıcı suç" işleyen bir mason hakkında mutlaka **disiplin soruşturması** açılır. Bu soruşturma sonucunda "suçlu" bulunursa cezalandırılır. Masonluktan çıkarma, bir masona verilebilecek olan en ağır cezadır. Bunu, bir de yasal olarak ilgili mason derneğinden "ihraç" izler. Tüm bunların hangi koşullarda nasıl uygulanacağı ilgili obediyansın tüzük ve yönetmeliklerinde belirtilmiştir.

Şunu da eklemek gerekir: Bulunulan ülkede bir yargı organının vermiş olduğu ağır ceza kararı, Masonlukta da geçerlidir ve Masonluk ile ilişiğin kesilmesini gerektirir. Ancak Masonluğun kendi geleneksel yöntemleri uyarınca, masonların politik görüş ve uygulamalarında özgür oldukları, düşünce ve vicdan özgürlükleri öncelikli olduğu da göz önünde tutulur.

Bir diğer deyişle; açıkça ve kanıtlanmış "vatan hainliği" dışında kalan siyasi nitelikli suçlar ile "düşünce suçları", ağır ceza ile sonuçlansa bile Masonluktan çıkarılmayı gerektirmeyebilir.

Masonluktan çıkarılmış olan bir kişi "mason" niteliğini yitirir mi?

Kuramsal olarak, ağır bir suç işlemiş olması nedeniyle Masonluktan çıkarılmış bir kişi mason niteliğini yitirir. Fakat bu durum, onun isterse kendini mason olarak tanıtmasına engel değildir. Çünkü Masonluktaki yaptırım gücü, yalnızca o masonun üyesi olduğu mason örgütü çatısı altında geçerlidir.

Bir mason kendi istemiyle "mason" niteliğini kaldırabilir mi?

Masonluğa girmiş olmakla birlikte kendisini "mason" olarak görmeyen bir kişi, bir locanın üyesi olmayı sürdürmekte bulunsa bile zaten aslında mason değildir. Dolayısıyla, bir mason locasında etkin üye olarak kaydı bulunsa bile onun "mason" olduğu söylenemez.

Bir mason başka bir masonun kimliğini açıklayabilir mi?

Hayır!... Böyle bir açıklamanın yapılması yani bir kişinin "mason" olduğunun söylenmesi, yalnızca bireyin kendine özgü bir haktır. Hiçbir mason, hiçbir loca hatta hiçbir obediyans, belli bir ad verilerek sorulursa, o kişinin "mason" olduğunu açıklamaz.

Bu durum Masonluğun "gizli" olduğunu göstermez mi?

Bu konuda ön yargılı bir tutumla yanlış yorum yapılmaması gerekir.

Eğer ülkenin yasaları gerektiriyorsa, bir mason örgütünün tüm üyelerinin adları zaten ilgili ve yetkili devlet organının dosyalarında vardır. Ulusal düzeyde çalışmalar yapan tüm derneklerin üyeleri nasıl yasal yetkililerce biliniyorsa, mason derneklerinin üyeleri de resmi kayıtlarda yer alır.

Bir ülkenin yetkili devlet ya da yargı organları, bir mason örgütünden tüm üyelerinin adlarını isterse ya da belli bir kişinin üye olup olmadığını sorarsa, ilgili örgüt (dernek) buna doğru bir yanıt verir. Fakat sıradan bir kişi, -bir basın ya da yayın organı ilgilisi olsa bile- hiçbir yetkisi olmaksızın kayıtlı masonların adlarını soracak olursa, böyle bir açıklama yapılamaz.

Masonlar neden kimliklerini saklı tutmak gereğini duyabilir?

Bunun nedeni toplum içinde Masonluk ve masonlar hakkında olur olmaz birçok söylentinin oluşturulmuş bulunmasıdır.

Bir mason, birçok bağnaz ya da ön yargılı kişinin de bulunduğu, dolayısıyla Masonluğun ne olduğunu gerektiğince bilmeyen bir çevrede yaşıyorsa, "mason" olduğunun açıkça bilinmemesini isteyebilir. Bu onun en doğal hakkıdır. Bunun neden böyle olduğu, tarih boyunca Masonluğa yapılmış olan saldırılar ve masonlara yöneltilmiş suçlamalar incelenince çok daha iyi anlaşılır.

Mason örgütü, derneği ve "obediyans" farklı şeyler midir?

"Mason örgütü" pek genel bir terimdir. Aynı anlamda "mason kuruluşu" terimi de kullanılabilir. Fakat bunlar masonik (Masonluğa özgü, Masonlukta kullanılan) terimler değildir.

Mason derneği denilince, (Türkiye'deki bir dernek adı istisna olmak üzere) bu da ilgili ülkedeki yasal gerekler uyarınca masonlarca kurulmuş olan bir dernek anlamındadır.

Bu açıdan bakıldığında, bir obediyansın hem bir mason örgütü hem yasal bakımdan bir mason derneği olduğu söylenebilir. Ancak Masonlukta obediyans yani büyük loca ya da büyük doğu dışında da mason örgütü türleri vardır. Bunları, **"Mason Kuruluşları Nasıl Çalışır"** başlığı altındaki izleyen bölümü incelediğimizde göreceğiz.

Bir mason örgütü, belli tek bir yerde mi çalışır?

Belli bir yerde çalışır ama tek bir yerde değil…

İlgili ülkenin yasal koşulları ve kuralları uyarınca, her mason örgütü ya da derneğinin elbette bir merkezi vardır. Bunun dışında, gerek aynı çevrede (kent ya da kasabada) gerekse başka çevrelerde şubeleri bulunabilir.

Ülkemizi örnek alırsak; şu an için mason derneklerinin hepsinin merkezi İstanbul'dadır. Ancak yine hepsinin başka kentlerde hatta bazı ilçelerde şubeleri vardır.

Büyük bir obediyansın toplantısı

Alıntı: glandorra.com